

WALES AUDIT OFFICE
SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

Adroddiad Gwella Blynyddol 2016-17 – Cyngor Sir y Fflint

Dyddiad cyhoeddi: Hydref 2017
Cyfeirnod y ddogfen: 425A2017

Paratowyd yr Adroddiad Gwella Blynyddol hwn ar ran
Archwilydd Cyffredinol Cymru gan Paul Goodlad a
Jeremy Evans dan gyfarwyddyd Huw Rees.

Huw Vaughan Thomas
Archwilydd Cyffredinol Cymru
Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn annibynnol ar y llywodraeth a chaiff ei benodi gan Ei Mawrhydi y Frenhines. Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn ymgymryd â'i waith gan ddefnyddio staff ac adnoddau eraill a ddarperir gan Fwrdd Swyddfa Archwilio Cymru, sef bwrdd statudol a sefydlwyd at y diben hwnnw ac er mwyn monitro a chynghori'r Archwilydd Cyffredinol. Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn atebol i'r Cynulliad Cenedlaethol.

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn archwilio cyrff llywodraeth leol yng Nghymru, gan gynnwys awdurdodau unedol, yr heddlu, gwasanaethau prawf, awdurdodau tân ac achub, parciau cenedlaethol a chynghorau cymuned. Mae hefyd yn cynnal astudiaethau gwerth am arian llywodraeth leol ac yn asesu cydymffurfiaeth â gofynion Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009.

Y tu hwnt i lywodraeth leol, yr Archwilydd Cyffredinol yw archwilydd allanol Llywodraeth Cymru a'r cyrff a noddir ganddi a'i chyrrff cyhoeddus cysylltiedig, Comisiwn y Cynulliad a chyrrff y Gwasanaeth Iechyd Gwladol yng Nghymru.

Mae'r Archwilydd Cyffredinol a staff Swyddfa Archwilio Cymru yn anelu at ddarparu adroddiadau cymesur sy'n canolbwyntio ar y cyhoedd ar stiwardiaeth adnoddau cyhoeddus a thrwy wneud hynny, feithrin dealltwriaeth a hyrwyddo gwelliant.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg.

Cynnwys

Adroddiad cryno

Gwaith archwilio perfformiad 2016-17	4
Mae'r Cyngor yn bodloni ei ofynion statudol mewn perthynas â gwelliant parhaus	4
Argymhellion a chynigion ar gyfer gwella	5
Gwaith archwilio, rheoleiddio ac arolygu a adroddwyd yn ystod 2016-17	6

Atodiadau

Atodiad 1 – Statws yr adroddiad hwn	10
Atodiad 2 – Llythyr Archwilio Blynyddol	11
Atodiad 3 – Argymhellion adroddiadau cenedlaethol 2016-17	14

Adroddiad cryno

Gwaith archwilio perfformiad 2016-17

- 1 Wrth bennu ehangder y gwaith a gyflawnwyd yn ystod y flwyddyn, ystyriwyd y cyfoeth o wybodaeth a gasglwyd yn sgil archwiliadau ac arolygiadau yn ogystal â ffynonellau eraill o wybodaeth a oedd ar gael, gan gynnwys mecanweithiau Cyngor Sir y Fflint (y Cyngor) ei hun i adolygu a gwerthuso. Yn ystod 2016-17, cynhaliom waith asesu gwelliant ym mhob cyngor o dan dair thema: llywodraethu, y defnydd o adnoddau, a chynllunio ac adrodd ar welliannau. Mewn rhai cynghorau, ategwyd y gwaith hwn drwy gynnal archwiliadau lleol yn seiliedig ar risg, a nodwyd yng Nghynllun Archwilio 2016-17.
- 2 Nodir y gwaith a gyflawnwyd ers yr Adroddiad Gwella Blynyddol (AGB) diwethaf, gan gynnwys gwaith y rheoleiddwyr perthnasol, yn [Arddangosyn 1](#).

Mae'r Cyngor yn bodloni ei ofynion statudol mewn perthynas â gwelliant parhaus

- 3 Ar sail y gwaith a gyflawnwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru a rheoleiddwyr perthnasol, a hynny yn unig, mae'r Archwilydd Cyffredinol o'r farn fod y Cyngor yn debygol o gydymffurfio â gofynion y Mesur Llywodraeth Leol (2009) yn ystod 2017-18.

Argymhellion a chynigion ar gyfer gwella

- 4 O ystyried yr amrywiaeth eang o wasanaethau a ddarperir gan y Cyngor â'r heriau o'i flaen, byddai'n anarferol pe na baem yn cael hyd i agweddau y gellid eu gwella. Gall yr Archwilydd Cyffredinol:
 - wneud cynigion ar gyfer gwella – os caiff cynigion eu gwneud i'r Cyngor, byddwn yn disgwyl iddo weithredu arnynt ac yn mynd ar drywydd yr hyn sy'n digwydd;
 - gwneud argymhellion ffurfiol ar gyfer gwella - os caiff argymhelliad ffurfiol ei wneud mae'n rhaid i'r Cyngor baratoi ymateb i'r argymhelliad hwnnw o fewn 30 diwrnod gwaith;
 - cynnal arolygiad arbennig a chyhoeddi adroddiad a gwneud argymhellion; ac
 - argymhell y dylai Gweinidogion Llywodraeth Cymru ymyrryd mewn rhyw ffordd.
- 5 Ni wnaeth yr Archwilydd Cyffredinol unrhyw argymhellion ffurfiol yn ystod y flwyddyn. Fodd bynnag, cafwyd nifer o gynigion ar gyfer gwella, ac ailadroddir y rhain yn yr adroddiad hwn. Byddwn yn monitro cynnydd yn eu herbyn ac yn erbyn argymhellion perthnasol a wnaed yn ein hadroddiadau cenedlaethol (**Atodiad 3**) yn rhan o'n gwaith asesu gwelliant.

Gwaith archwilio, rheoleiddio ac arolygu a adroddwyd yn ystod 2016-17

Arddangosyn 1: gwaith archwilio, rheoleiddio ac arolygu a adroddwyd yn ystod 2016-17

Disgrifiad o'r gwaith a gyflawnwyd ers yr AGB diwethaf, gan gynnwys gwaith y rheoleiddwyr perthnasol, lle bo hynny'n berthnasol.

Dyddiad cyhoeddi	Disgrifiad byr	Casgliadau	Cynigion ar gyfer gwella
Llywodraethu			
Mai 2017	Llywodraethu da wrth benderfynu ar newidiadau i wasanaethau Adolygiad o drefniadau llywodraethu'r Cyngor wrth benderfynu ar newidiadau i wasanaethau.	Mae trefniadau llywodraethu'r Cyngor ar gyfer penderfynu ar newidiadau sylweddol i wasanaethau yn effeithiol ar y cyfan, ac mae rhai cyfleoedd i atgyfnerthu ei ddull eto. Daethom i'r casgliad hwn am y rhesymau canlynol: • mae gan y Cyngor weledigaeth glir a dull strategol o benderfynu ar newidiadau i wasanaethau; • mae'r trefniadau llywodraethu ac atebolrwydd ar gyfer prosesau penderfynu ynghylch newidiadau i wasanaethau yn glir a chynhwysfawr, ac mae'r ddealltwriaeth ohonynt yn dda; • mae arfarniadau o opsiynau yn gysylltiedig â newidiadau i wasanaethau yn gadarn, yn dryloyw ac yn eang eu cwmpas; • mae gan y Cyngor drefniadau effeithiol i ymgysylltu â rhanddeiliaid, a'u hysbysu ynghylch cynigion i newid gwasanaethau, goblygiadau posibl hynny, a'r prosesau a ddilynir er mwyn dod i benderfyniad; • mae trefniadau corfforaethol i fonitro effaith newidiadau i wasanaethau yn glir ar y cyfan, ond mae lle i gadarnhau'r swyddogaeth graffu; ac • mae'r Cyngor yn parhau i adolygu a mireinio ei drefniadau llywodraethu a phenderfynu ac yn ymateb yn gadarnhaol i adborth gan archwilwyr allanol.	Gellid atgyfnerthu trefniadau llywodraethu'r Cyngor drwy: C1 Rhoi diffiniad clir o swyddogaeth Pwyllgorau Craffu wrth adolygu effaith newidiadau unigol i wasanaethau, a thrwy annog pwyllgorau i fyfrio ar y rôl hon yn eu Cynlluniau Gwaith i'r Dyfodol. C2 Sicrhau bod Asesiadau Effaith Cydraddoldeb sydd yn gysylltiedig â newid i wasanaeth o ansawdd uchel yn gyson. C3 Sicrhau bod adolygiadau mewnol o'i drefniadau llywodraethu - megis y Datganiad Llywodraethu Blynyddol - yn rhoi ystyriaeth benodol i'r trefniadau llywodraethu yn gysylltiedig â phenderfyniadau ynghylch newid gwasanaethau.

Dyddiad cyhoeddi	Disgrifiad byr	Casgliadau	Cynigion ar gyfer gwella
Defnydd o adnoddau			
Tachwedd 2016	Llythyr archwilio blynyddol 2015-16 Mae'r llythyr hwn yn crynhoi'r negeseuon allweddol sy'n codi o gyfrifoldebau statudol yr Archwilydd Cyffredinol o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a'i gyfrifoldebau adrodd o dan y Cod Ymarfer Archwilio. Mae'r Llythyr Archwilio Blynyddol yn Atodiad 2 yr adroddiad hwn.	Mae'r Cyngor wedi cydymffurfio â'i gyfrifoldebau'n gysylltiedig ag adroddiadau ariannol a'r defnydd o adnoddau • mae gan y Cyngor drefniadau priodol ar waith i sicrhau ei fod yn defnyddio ei adnoddau mewn modd darbodus, effeithlon ac effeithiol; a • hyd yma, ni nodwyd unrhyw faterion o bwys mewn gwaith ardystio hawliadau a ffurflenni grant a fyddai'n effeithio ar gyfrifon 2015-16 na systemau ariannol allweddol.	Dim
Ionawr 2017	Cynllunio arbedion Adolygiad o drefniadau'r Cyngor ar gyfer arbedion ariannol, gan gynnwys i ba raddau y mae'n llwyddo i sicrhau'r arbedion angenrheidiol ac a oes ganddo ddulliau cadarn o gynllunio, rheoli a sicrhau arbedion i'r gyllideb, ar gyflymder sy'n cefnogi cydnerthedd ariannol.	Mae gan y Cyngor fframwaith cynllunio ariannol cadarn, ac mae'n parhau i atgyfnerthu ei gynlluniau ariannol i roi cefnogaeth well ar gyfer cydnerthedd ariannol yn y dyfodol. Daethom i'r casgliad hwn am y rhesymau canlynol: Arbedion a sicrhawyd yn 2015-16 • mae'r Cyngor wedi adrodd ei fod wedi cyflawni 83% o'r arbedion a gynlluniwyd ganddo ar gyfer 2015-16 yn ystod y flwyddyn, a gall ddangos bod arbedion unigol wedi'u cyflawni. Trefniadau cynllunio ariannol • mae gan y Cyngor fframwaith corfforaethol effeithiol ar gyfer cynlluniau ariannol ac mae'n bwriadu ymestyn cyfnod y CATC i bum mlynedd er mwyn ymdrin â'r diffyg presennol o gynlluniau dangosol ar gyfer y blynyddoedd nesaf. Cynllun Arbedion 2016-17 • mae'r Cyngor yn rhagweld y bydd yn cyflawni 905 o'r arbedion diwygiedig a gynlluniwyd ganddo ar gyfer 2016-17, ond nid yw rhai o'i gynigion arbed wedi'u datblygu'n ddigonol wrth gymeradwyo'r gyllideb.	C1 Atgyfnerthu trefniadau cynllunio ariannol drwy sicrhau bod yr holl gynigion arbed wedi'u datblygu'n ddigonol cyn dechrau'r flwyddyn ariannol y bwriedir eu gweithredu ynddi.

Dyddiad cyhoeddi	Disgrifiad byr	Casgliadau	Cynigion ar gyfer gwella
Archwiliad perfformiad lleol yn seiliedig ar risg			
Awst 2017	Asesiad Corfforaethol Dilydol Adolygiad o'r camau a gymerwyd gan y Cyngor mewn ymateb i gynigion ar gyfer gwella yn adroddiad asesiad corfforaethol 2015	Mae'r Cyngor yn parhau i wneud cynnydd wrth ymdrin â'r cynigion ar gyfer gwella yn asesiad corfforaethol 2015: • mae'r Cyngor yn hybu perchnogaeth y staff ar amcanion allweddol a gefnogir gan ymagwedd newydd integredig at gynllunio busnes yn 2017-18; • mae strategaethau corfforaethol wedi'u halinio'n dda, ac mae'r Cyngor wedi gweithredu ei strategaeth rheoli asedau diwygiedig, ond bu cynnydd ar y strategaethau pobl a digidol newydd yn arafach nag a gynlluniwyd; • mae'r Cyngor yn gwella ei brosesau rheoli risg, ond cafwyd oedi wrth alinio risgiau prosiectau a'r cynllun arbed â matrices risg diwygiedig y Cyngor; ac • mae cynllunio'r gweithlu yn elfen allweddol o strategaeth pobl newydd y Cyngor, ac er bod gwaith yn mynd rhagddo i ddatblygu cynlluniau gweithlu, mae'n rhy gynnar i asesu eu heffaith.	Nid oes unrhyw gynigion ychwanegol ar gyfer gwella yn deillio o'r archwiliad dilydol, ond byddem yn disgwyl i'r Cyngor barhau i wneud cynnydd yn erbyn y cynigion gwreiddiol.

Dyddiad cyhoeddi	Disgrifiad byr	Casgliadau	Cynigion ar gyfer gwella
Archwiliad perfformiad lleol yn seiliedig ar risg			
Awst 2017	Adolygiad o effeithiolrwydd rhaglen arbedion effeithlonrwydd y Cyngor Dadansoddiad o drefniadau'r Cyngor ar gyfer cynllunio, monitro, gwerthuso ac adrodd canlyniadau ei raglen arbedion effeithlonrwydd.	Mae'r trefniadau ar gyfer cynllunio a monitro arbedion effeithlonrwydd yn effeithiol, ond nid yw'r trefniadau i werthuso effeithiau anariannol, ac ar gyfer rhannu gwersi a ddysgir yn sgil prosiectau, wedi'u datblygu'n ddigonol: • mae gan y Cyngor drefniadau effeithiol ar gyfer cynllunio a monitro effaith ariannol ei raglen arbedion effeithlonrwydd; • nid yw'r trefniadau ar gyfer gwerthuso effaith anariannol mentrau effeithlonrwydd yn systematig, ond mae'r trefniadau hyn yn cael eu hatgyfnerthu; ac • nid yw'r trefniadau ar gyfer cipio a rhannu gwersi a ddysgir yn sgil prosiectau wedi'u datblygu'n ddigonol.	Nid oes unrhyw gynigion ychwanegol ar gyfer gwella sy'n deillio o'r archwiliad dilynol. Fodd bynnag, rydym yn disgwyl i'r Cyngor barhau i wneud cynnydd yn erbyn y cynigion gwreiddiol.
Cynlluniau ac adroddiadau gwella			
Gorffennaf 2016	Archwiliad cynllun gwella blynyddol Swyddfa Archwilio Cymru Adolygiad o'r cynlluniau a gyhoeddwyd gan y Cyngor ar gyfer cyflawni amcanion gwella	Mae'r Cyngor wedi cydymffurfio â'i ddyletswyddau statudol o ran cynllunio ar gyfer gwella.	Dim
Tachwedd 2016	Aseiad archwilio perfformiad blynyddol Swyddfa Archwilio Cymru Adolygiad o aseiad cyhoeddedig y Cyngor o'i berfformiad.	Mae'r Cyngor wedi cydymffurfio â'i ddyletswyddau statudol o ran adrodd ar welliannau.	Dim
Adolygiadau gan gyrrff arolygu a rheoleiddio			
Ni chynhaliwyd unrhyw adolygiadau gan gyrrff arolygu na rheoleiddio yn ystod y cyfnod a drafodir yn yr adroddiad hwn.			

Atodiad 1

Statws yr adroddiad hwn

O dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 (y Mesur), mae'n ofynnol i'r Archwilydd Cyffredinol gynnal asesiad gwella blynyddol sy'n edrych tua'r dyfodol, a chyhoeddi adroddiad gwella blynyddol, ar gyfer pob awdurdod gwella yng Nghymru. Mae gan awdurdodau gwella (a ddiffinnir fel cynghorau, parciau cenedlaethol ac awdurdodau tân ac achub) ddyletswydd gyffredinol i 'wneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaus wrth gyflawni [eu] swyddogaethau'.

Yn yr asesiad o welliant blynyddol, ystyrir pa mor debygol yw hi y bydd awdurdod yn cydymffurfio â'i ddyletswydd i wneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaus. Yr asesiad hefyd yw'r prif ddarn o waith sy'n galluogi'r Archwilydd Cyffredinol i gyflawni ei ddyletswyddau. Staff Swyddfa Archwilio Cymru sy'n llunio'r adroddiad gwella blynyddol, ar ran yr Archwilydd Cyffredinol. Mae'r adroddiad yn cyflawni dyletswyddau'r Archwilydd Cyffredinol o dan adran 24 o'r Mesur, drwy roi crynodeb o'i waith asesu ac archwilio mewn adroddiad gwella blynyddol cyhoeddedig ar gyfer pob awdurdod. Mae'r adroddiad hefyd yn cyflawni ei ddyletswyddau o dan adran 19, sef cyflwyno adroddiad sy'n ardystio ei fod wedi cynnal asesiad gwella o dan adran 18 ac yn nodi a yw o'r farn (o ganlyniad i'w archwiliad o'r cynllun gwella o dan adran 17) fod yr awdurdod wedi cyflawni ei ddyletswyddau o ran cynllunio ar gyfer gwella o dan adran 15.

O dan rai amgylchiadau gall yr Archwilydd Cyffredinol hefyd gynnal arolygiadau arbennig (o dan adran 21), y bydd yn cyflwyno adroddiad arnynt i'r awdurdod a Gweinidogion, ac y gall eu cyhoeddi (o dan adran 22). Un o weithgareddau atodol pwysig Swyddfa Archwilio Cymru yw cydgysylltu gwaith asesu a rheoleiddio (sy'n ofynnol o dan adran 23), lle ystyrir rhaglen waith gyffredinol pob rheoleiddiwr perthnasol mewn awdurdod gwella. Gall yr Archwilydd Cyffredinol hefyd ystyried gwybodaeth a rennir gan reoleiddwyr perthnasol (o dan adran 33) yn ei asesiadau.

Atodiad 2

Llythyr Archwilio Blynyddol

Y Cynghorydd Aaron Shotton – Arweinydd
Colin Everett – Prif Weithredwr
Cyngor Sir y Fflint
Neuadd y Sir
Yr Wyddgrug
Sir y Fflint
CH7 6NB

Cyfeirnod: 644A2016
Dyddiad cyhoeddi: 29 Tachwedd 2016

Annwyl Aaron a Colin

Llythyr Archwilio Blynyddol – Cyngor Sir y Fflint 2015-16

Mae'r llythyr yn crynhoi'r negeseuon allweddol sy'n deillio o'm cyfrifoldebau statudol o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a'm cyfrifoldebau adrodd o dan y Cod Ymarfer Archwilio.

Cydymffurfiodd y Cyngor â'i gyfrifoldebau yn ymwneud ag adroddiadau ariannol a defnyddio adnoddau

Cyfrifoldeb y Cyngor yw:

- rhoi systemau rheolaeth fewnol ar waith i sicrhau rheoleidd-dra a chyfreithlondeb trafodion a sicrhau bod ei asedau'n ddiogel;
- cadw cofnodion cyfrifyddu cywir;
- paratoi Datganiad Cyfrifon yn unol â gofynion perthnasol; a
- sefydlu ac adolygu'n barhaus drefniadau priodol i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau.

Mae Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 yn ei gwneud yn ofynnol i mi:

- roi barn archwilio ar y datganiadau cyfrifyddu;
- adolygu trefniadau'r Cyngor i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau; a
- rhoi tystysgrif yn cadarnhau fy mod wedi cwblhau'r broses o archwilio'r cyfrifon.

Mae awdurdodau lleol yng Nghymru yn paratoi eu datganiadau cyfrifyddu yn unol â gofynion Cod Ymarfer CIPFA/LASAAC ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig. Mae'r Cod hwn yn seiliedig ar Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol.

Rhoddais farn archwilio ddiamod ar y datganiadau ariannol, gan gadarnhau eu bod yn rhoi darlun gwir a theg o sefyllfa a thrafodion ariannol y Cyngor ar 29 Medi 2016. Mae fy adroddiad wedi'i gynnwys yn y Datganiad Cyfrifon. Nodir isod y materion allweddol a oedd yn deillio o'r archwiliad o'r cyfrifon:

- Roedd yn dda nodi bod y Cyngor wedi cymryd camau rhagweithiol i fynd i'r afael â'r materion a nodwyd yn ystod archwiliad 2014-15. Goruchwyliwyd y gwelliannau gan Grŵp Llywodraethau Cyfrifon newydd ei sefydlu. Byddem yn annog y Grŵp hwn i barhau i helpu'r Tîm Cyllid i ateb yr heriau yn y dyfodol megis newidiadau cyfrifyddu ar gyfer asedau'r Rhwydwaith Priffyrdd a'r gofyniad i ddatganiadau ariannol gael eu llunio'n gynharach yn y dyfodol.
- Roedd y dull prisio a fabwysiadwyd i ailbrizio stoc dai'r Cyngor yn ddiffygiol ac arweiniodd at ailddatganiad.
- Mae angen i'r Cyngor gyflymu ei ymchwiliadau i'r rhwymedigaethau posibl sy'n deillio o nifer o hen safleoedd gwaredu gwastraff er mwyn sicrhau y gall gydnabod unrhyw rwymedigaethau ariannol yn briodol fel darpariaeth gyfrifyddu yn ei ddatganiadau ariannol a mynd i'r afael ag unrhyw faterion ariannu o safbwynt cyllidebol.

Cyflwynwyd adroddiad manwl ar y rhain i aelodau'r Cyngor yn fy adroddiad ar yr Archwiliad o'r Datganiadau Ariannol ar 26 Medi 2016.

Yn y dyfodol agos, byddwn yn cynnal ymarfer Dysgu Ôl-Brosiect ar y cyd â swyddogion cyllid y Cyngor er mwyn nodi meysydd lle y gallwn ddysgu o'r flwyddyn hon a gwneud gwelliannau ar gyfer y dyfodol. Byddwn yn cynnal cyfarfodydd rheolaidd er mwyn gweithredu ar unrhyw faterion a dechrau paratoi ar gyfer heriau yn y dyfodol fel y nodwyd uchod.

Mae hefyd yn werth nodi bod y Cyngor yn arwain y gwaith o baratoi cyfrifon Cydbwyllgor Gwastraff Gweddilliol Gogledd Cymru. Ar 29 Medi 2016, cadarnheais fod y wybodaeth a ddarparwyd yn ei ffurflen flynyddol yn cyd-fynd ag arferion priodol.

Cyhoeddais dystysgrif yn cadarnhau bod y ddau archwiliad o'r cyfrifon wedi'u cwblhau ar 29 Medi 2016.

Rwy'n fodlon bod gan y Cyngor drefniadau priodol ar waith i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd o ran ei ddefnydd o adnoddau

Mae fy ystyriaeth o drefniadau'r Cyngor i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd wedi bod yn seiliedig ar y gwaith archwilio a wnaed ar y cyfrifon ac rwyf hefyd wedi dibynnu ar y gwaith a gwblhawyd o dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009. Bydd yr Archwilydd Cyffredinol yn tynnu sylw at y meysydd lle nad yw effeithiolrwydd y trefniadau hyn wedi'u profi eto neu lle y gellid gwneud gwelliannau pan fydd yn cyhoeddi ei Adroddiad Gwella Blynyddol.

Byddwn hefyd yn cyhoeddi adroddiad yn fuan ar gydnerthedd ariannol y Cyngor a fydd yn ystyried a yw trefniadau cynllunio arbedion ariannol y Cyngor yn cefnogi cydnerthedd ariannol.

Nid yw'r gwaith a wnaed gennyf hyd yma yn ardystio hawliadau a ffurflenni grant wedi nodi materion sylweddol a fyddai'n effeithio ar gyfrifon 2015-16 na systemau ariannol allweddol

Nid yw'r gwaith a wnaed yn ardystio hawliadau a ffurflenni grant wedi nodi unrhyw faterion sylweddol hyd yma mewn perthynas â'r cyfrifon na systemau ariannol allweddol y Cyngor. Bydd adroddiad manylach ar fy ngwaith ardystio grantiau yn dilyn yn ystod gwanwyn 2017 unwaith y bydd rhaglen waith ardystio eleni wedi'i chwblhau.

Ar hyn o bryd, disgwylir i'r ffi archwilio ariannol ar gyfer 2015-16 fod yn unol â'r ffi y cytunwyd arni a nodir yn y Cynllun Archwilio Blynyddol.

Yn gywir

John Herniman
Cyfarwyddwr Ymgysylltu
Dros ac ar ran Archwilydd Cyffredinol Cymru

Atodiad 3

Argymhellion adroddiadau cenedlaethol 2016-17

Arddangosyn 2: argymhellion adroddiadau cenedlaethol 2016-17

Crynodeb o gynigion gwella sy'n berthnasol i lywodraeth leol, a gafodd eu cynnwys mewn adroddiadau cenedlaethol a gyhoeddwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru, ers cyhoeddi'r AGB. diwethaf.

Dyddiad yr adroddiad	Teitl yr adolygiad	Argymhelliad
Awst 2016	Cydnerthedd Ariannol Awdurdodau Lleol yng Nghymru 2015-16	Yn ein hadroddiad ar gyfer 2014-15 (Cydnerthedd Ariannol Cynghorau yng Nghymru, Ebrill 2015), gwnaed sawl argymhelliad i awdurdodau lleol. Mae llawer o'r argymhellion hyn yn parhau i fod yn berthnasol ac mae angen i awdurdodau wneud gwaith pellach i ymdrin â hwy yn ystod 2016-17. Yn ogystal â hyn, gwnaed yr argymhellion canlynol yn seiliedig ar ein hadolygiad mwy diweddar: A1 Dylai awdurdodau lleol atgyfnerthu eu trefniadau cynllunio ariannol drwy: • ddatblygu cysylltiadau mwy eglur rhwng y Cynllun Ariannol Tymor Canolig (CATC) a'u cynlluniau gwasanaeth a'u blaenoriaethau corfforaethol;• alinio strategaethau eraill allweddol fel cynlluniau rheoli'r gweithlu a rheoli asedau â'r CATC;• datblygu cynlluniau arbed cynhwysfawr aml-flwydd ac ynddynt gostau llawn, sydd yn trafod ac yn sail ar gyfer cyfnod y CATC, nid ar gyfer y gyllideb flynyddol sydd ar ddod yn unig.• rhannu cynigion arbed yn gategoriâu fel bo modd monitro'r newid oddi wrth arbedion traddodiadol tuag at arbedion trawsnewidiol dros gyfnod y CATC; a• sicrhau bod yr amserlenni ar gyfer sicrhau arbedion penodol yn realistig, a bod atebolrwydd dros eu cyflawni wedi'i ddyrannu'n briodol. A2 Dylai awdurdodau lleol ddatblygu polisiâu corfforaethol ar gyfer cynhyrchu incwm a chodi tâl. A3 Dylai cynghorau sicrhau bod ganddynt strategaeth gynhwysfawr ar gyfer cronfeydd wrth gefn, sy'n amlinellu diben penodol cronfeydd wrth gefn defnyddiadwy cronodig, ac effaith y rhain a'r defnydd ohonynt yn y CATC. A4 Dylai awdurdodau lleol ddatblygu dangosyddion perfformiad allweddol i fonitro'r CATC. A5 Dylai awdurdodau lleol sicrhau bod cynlluniau arbed yn cynnwys digon o fanylion er mwyn sicrhau bod aelodau'n deall yn glir yr hyn y bwriedir ei gyflawni drwy'r cynlluniau, a bod modd craffu'n briodol ar y cynlluniau hynny drwy gydol y flwyddyn. A6 Dylai awdurdodau lleol sicrhau bod digon o gapasiti a gallu corfforaethol i gefnogi cyflawniad y cynlluniau arbed yn y CATC ar y cyflymder angenrheidiol.

Dyddiad yr adroddiad	Teitl yr adolygiad	Argymhelliad
Hydref 2016	Diogelwch Cymunedol yng Nghymru	Roedd angen i amrywiaeth o randdeiliaid - sef Llywodraeth Cymru, Tîm y Swyddfa Gartref yng Nghymru, comisiynwyr yr heddlu a throseddau, aelodau bwrdd gwasanaethau cyhoeddus ac awdurdodau lleol - gymryd camau unigol ac ar y cyd er mwyn ymateb i'r saith argymhelliad yn yr adroddiad hwn: A1 Gwella gwaith cynllunio strategol er mwyn cydgysylltu gweithgarwch ar gyfer diogelwch cymunedol yn well drwy gyflwyno strategaeth genedlaethol i ddisodli'r fframwaith cynllunio presennol, a chefnogi hynny â chynlluniau lleol a rhanbarthol sy'n canolbwyntio ar gyflawni'r blaenoriaethau cenedlaethol cytunedig o ran diogelwch cymunedol. A2 Gwella gwaith partneriaeth strategol drwy greu byrddau diogelwch cymunedol effeithiol yn ffurfiol i ddisodli strwythurau diogelwch cymunedol presennol. Dylai'r byrddau newydd hyn ffurfioli a chyfuno gwaith Llywodraeth Cymru, heddluoedd, awdurdodau lleol, byrddau iechyd, awdurdodau tân ac achub, WACSO a rhanddeiliaid allweddol eraill. A3 Gwella gwaith cynllunio drwy greu cynlluniau gweithredu cynhwysfawr sy'n trafod gwaith yr holl bartneriaid, ac yn nodi'n glir sut y gellir cyfrannu at gyflawni'r blaenoriaethau cenedlaethol ar gyfer diogelwch cymunedol, yn lleol ac yn rhanbarthol. A4 Adolygu'r trefniadau presennol ar gyfer ariannu grantiau a symud tuag at gyllidebau cyfun ac iddynt ymrwymidau ariannu tymor hwy er mwyn helpu cyrff cyflawni i wella gwaith cynllunio prosiectau a'r gweithlu gan ganolbwyntio ar gyflawni blaenoriaethau'r strategaeth diogelwch cymunedol genedlaethol. A5 Sicrhau bod perfformiad o ran diogelwch cymunedol yn cael ei reoli'n effeithiol drwy wneud y canlynol: • pennu mesurau priodol ar bob lefel i alluogi aelodau, swyddogion a'r cyhoedd i farnu ynghylch cynnydd wrth gyflawni camau gweithredu ar gyfer gwasanaethau diogelwch cymunedol; • sicrhau bod gwybodaeth am berfformiad yn ymdrin â gwaith yr holl asiantaethau perthnasol; a • sefydlu dulliau mesur i farnu ynghylch mewnbwn, allbwn ac effaith, fel bo modd deall effaith penderfyniadau buddsoddi a chefnogi gwaith goruchwylio a chraffu. A6 Diwygio'r systemau ar gyfer rheoli diogelwch cymunedol a chyflwyno trefniadau monitro ac adolygu sy'n canolbwyntio ar roi sicrwydd i'r cyhoedd bod yr arian a gaiff ei wario ar ddiogelwch cymunedol yn creu canlyniadau gwell i bobl yng Nghymru. A7 Gwella'r dull o ymgysylltu a chyfathrebu â dinasyddion drwy fyrddau gwasanaeth cyhoeddus wrth: • ddatblygu cynlluniau a blaenoriaethau ar gyfer diogelwch cymunedol; • cytuno ar flaenoriaethau ar gyfer gweithredu; ac • adrodd ar berfformiad a gwerthuso effaith.

Dyddiad yr adroddiad	Teitl yr adolygiad	Argymhelliad
Tachwedd 2016	Trefniadau awdurdodau lleol i godi tâl am wasanaethau a chynhyrchu incwm	Gwnaed wyth argymhelliad yr adroddiad hwn, yr oedd yn ofynnol i awdurdodau lleol weithredu ynghylch chwech ohonynt. Roedd yn ofynnol i Lywodraeth Cymru a Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru weithredu ynghylch Argymhellion A4 ac A6: A1 Datblygu fframweithiau strategol ar gyfer cyflwyno ac adolygu taliadau, gan greu cysylltiad pendant rhyngddynt â'r CATC a'r Cynllun Corfforaethol. A2 Adolygu'r costau fesul uned a chyfanswm y gost o ddarparu gwasanaethau dewisol er mwyn nodi unrhyw ddiffygion yn glir a, lle bo angen, gosod targedau i wella'r sefyllfa weithredu gyfredol. A3 Defnyddio'r rhestr wirio asesu effaith bob tro wrth ystyried newid taliadau. A5 Canfod cyfleoedd i gaffael cwmnïau o'r sector preifat i gasglu taliadau, er mwyn gwella effeithlonrwydd a darbodusrwydd wrth gasglu incwm. A7 Gwella'r trefniadau ar gyfer rheoli perfformiad, llywodraethu ac atebolrwydd drwy: • adrodd unrhyw newidiadau i daliadau i'r pwyllgor(au) craffu; • gwella gwaith monitro er mwyn cael dealltwriaeth well o effaith newidiadau i ffioedd a thaliadau ar alwad, a chyflawniad amcanion; • meincnodi a chymharu perfformiad ag eraill yn fwy trwyadl; a • darparu gwybodaeth fwy cynhwysfawr i aelodau etholedig er mwyn hwyluso penderfyniadau cadarn. A8 Gwella'r trefniadau ar gyfer rhagweld incwm o daliadau drwy gynllunio senarios a dadansoddi sensitifrwydd.

Dyddiad yr adroddiad	Teitl yr adolygiad	Argymhelliad
Ionawr 2017	Y Modd y mae Awdurdodau Lleol yn Ariannu Gwasanaethau'r Trydydd Sector	Gwnaed tri argymhelliad yn yr adroddiad hwn, yr oedd yn ofynnol i awdurdodau lleol weithredu ynghylch dau ohonynt. Roedd yn ofynnol i Lywodraeth Cymru weithredu ynghylch A3: A1 Er mwyn cael y gorau o benderfyniadau ariannu, mae angen i awdurdodau lleol a chyrrff y trydydd sector sicrhau bod ganddynt y trefniadau a'r systemau cywir ar waith i gefnogi eu gwaith â'r trydydd sector. Er mwyn cynorthwyo awdurdodau lleol a chyrrff y trydydd sector i ddatblygu eu harferion gwaith, argymhellir y dylai swyddogion awdurdod lleol a'r trydydd sector ddefnyddio'r Rhestr wirio i sicrhau bod awdurdodau lleol yn ymgysylltu â'r trydydd sector ac yn gweithio gydag ef yn effeithiol i: • hunanwerthuso ymgysylltu, rheoli, perfformiad ac arferion cyfredol o ran y trydydd sector; • canfod lle mae angen gwella'r trefniadau cydweithio; a • drafftio a rhoi cynllun gweithredu ar waith ar y cyd er mwyn ymdrin â'r bylchau a'r gwendidau a welwyd wrth hunanwerthuso. A2 Mae trefniadau rheoli perfformiad gwael yn gwario atebolrwydd ac yn cyfyngu'r gallu i graffu'n effeithiol ar weithgarwch a pherfformiad y trydydd sector. Er mwyn atgyfnerthu'r oruchwyliaeth dros y trydydd sector, argymhellir y dylai aelodau etholedig graffu ar y rhestr wirio adolygu a gwblhawyd gan swyddogion, a herio perfformiad swyddogion a'r awdurdod lleol yn rheolaidd wrth ymateb i fylchau a gwendidau.

Wales Audit Office
24 Cathedral Road
Cardiff CF11 9LJ

Tel: 029 2032 0500

Fax: 029 2032 0600

Textphone: 029 2032 0660

E-mail: info@audit.wales

Website: www.audit.wales

Swyddfa Archwilio Cymru

24 Heol y Gadeirlan

Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn Testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan: www.archwilio.cymru